

Ve stínu totality

VÁŽENÉ ČTENÁŘKY, VÁŽENÍ ČTENÁŘI,

držíte v rukou poslední vydání časopisu *Paměť a dějiny* z roku 2024. Tentokrát to není číslo monotematické, jak bývalo v posledních letech zvykem, o to pestřejší nabídku vědecky podloženého čtení o naší totalitní minulosti v něm ale najdete.

Revue otevírá studie Zdeňka Bauera o potýkání se Jaroslava Foglara s komunistickým režimem. Dočtete se v něm nejen o jeho drsném „rozpracování“ ze strany Státní bezpečnosti (StB), která se (v podstatě neúspěšně) snažila donutit slavného spisovatele a skautského vedoucího ke spolupráci. Bauerův text totiž současně velice dobře odhaluje dlouhé stíny, které totalita vrhala na celou společnost, neboť na šikanování „Jestřába“ se nepodílela pouze tajná policie, ale také zdánlivě apolitické instituce i jednotlivci. „Uvědoměli občané“ ostatně dost znepříjemnili život i hlavnímu protagonistovi článku Miroslava Vodrážky, jenž popsal osud Lubomíra „Čaroděje“ Droždě, svérázné postavy československé kontrakultury. Drožděovi se na rozdíl od Foglara chytrou hrou pseudonymů dařilo uniknout StB, ovšem jeho nezávislý životní styl a protirežimní názory se staly trnem v oku sousedům z Máchova kraje, kteří mu na přelomu sedmdesátých a osmdesátých let během jeho „vnitřní emigrace“ dávali naplno pocítit svou nevraživost.

Hned tři příspěvky tohoto čísla se vracejí do období druhé světové války. Vendula V. Hingarová se věnuje u nás stále ještě málo známému příběhu československé židovské mládeže, která se oklikou přes Dánsko dostala do koncentračního tábora v Terezíně, aby z něj pak zase byla slavnými „bílými autobusy“ Červeného kříže zachráněna. Petr Anev se ve svém článku zabývá působením významného agrárníka Ladislava Feierabenda v zahraničním odboji a jeho marným bojem za poválečné zachování agrární strany. Tomáš Zouzal vás pak nechá prostřednictvím unikátních fotografií nahlédnout do

pracovního tábora Hradištko, jehož kárací pracovali mimo jiné na výstavbě obřího polygonu SS v okolí Sedlčan a Benešova. Mimochodem, pokud jste o jednom z největších projektů Třetí říše v Protektorátu Čechy a Morava dosud neslyšeli, vřele vám doporučuji přečíst si Zouzalovu nejnovější publikaci *Na cvičišti SS*, která se jím podrobně zabývá.

Zajímavé pohledy na naši minulost přináší také dva rozhovory. Petr Hlaváček v diskusi s Petrem Mallotou, hlavním autorem a editorem na podzim vydané monumentální kolektivní monografie *Popravení z politických důvodů v komunistickém Československu*, načrtávají hrůzné obrysy doby, kdy „dělnický stát“ ve snaze o sebezachování posílal nejen dělníky na šibenici. Martin Valenta pak s americkým historikem a sociologem Treverem Hagemem, jehož publikace o československém undergroundu vydávají nejprestižnější zahraniční nakladatelství, rozmlouval nejen o specifikách normalizačního „veselého ghetta“, ale také o digitální budoucnosti etnografie.

Ve zpravodajské části časopisu najdete například informace o Cenách Václava Bendy, jimiž bylo oceněno šestnáct výrazných postav naší moderní historie, o nově umístěných tabulkách projektu Poslední adresa či o vojenské rehabilitaci popraveného Petra Křivky. Velmi rád bych ale upozornil také na povídku Večer v máji Davida Seltenreicha, neboť tento literární útvar se na stránkách naší revue objevuje vůbec poprvé. Vaší pozornosti by neměla uniknout nejen pro svoji nezpochybnitelnou literární kvalitu, kterou ocenila i odborná porota Literární ceny Waltera Sernera, ale také jako důkaz toho, že nastupující generaci není naše minulost lhostejná.

Vážené čtenářky, vážení čtenáři, dovolte mi popřát vám za celý autorský a redakční tým tohoto čísla *Paměti a dějin* inspirativní čtení.

JAKUB ŠAFRÁNEK